

شبهه

شبهه شناسی

ماهنامه ویژه پویش مطالعاتی دانشجویان و طلاب جوان
مرکز مطالعات و پاسخ گویی به شبهات (حوزه های علمیه)
شماره سی و نه | شهریورماه ۱۴۰۴

منتشر شد

۳۹

نقدی بر دیدگاه های اخیر یکی از کنشگران سیاسی

در شرایطی که منطقه خاورمیانه در التهابی ژئوپلیتیک و صف بندی های خصمانه قرار دارد و کشور با چالش های پیچیده داخلی و فشارهای فزاینده خارجی مواجه است، انتظار می رود کنشگران سیاسی، فارغ از وابستگی های جناحی، مصالح ملی را بر اولویت های حزبی ترجیح داده و با ارائه تصویرهای گزینشی، نامنسجم و نادرست از واقعیت های ایران، زمینه را برای سوء برداشت های سیاسی، فشارهای بین المللی و افکار عمومی مسموم فراهم نیاورند؛ اما گاهی شاهد انتشار دیدگاه هایی هستیم که بدون توجه به این توصیه ها و بی آنکه تصویری واقع بینانه از شرایط خطیر و پیچیده امروز کشور را در ذهن بگذارند، به طرح مسائلی می پردازند که صرف نظر از جهت گیری سیاسی باید در پاسخ، نکاتی عرضه شود.

دین میگوید صدای کمک مظلوم را شنیدید باید کمک کنید. اکنون تکلیف مردم مسلمان در مورد غزه چیست؟

از نظر شرعی، وظیفه مسلمانان در قبال ظلم و یاری مظلوم، یک اصل اساسی و محوری است. در خصوص وضعیت غزه و ظلمی که بر مردم آن روا داشته می شود، می توان از چندمنظر به وظایف شرعی پرداخت.

۱. یاری مظلوم و مقابله با ظلم الف) وجوب یاری مظلوم

آیات و روایات متعددی بر وجوب یاری مظلوم و نهی از ظلم تأکید دارند. پیامبر اکرم می فرماید: «کسی که صبح کند و به امور مسلمانان اهتمام نوزد، از آنان نیست». این حدیث، یک وظیفه عام برای مسلمانان در قبال یکدیگر ترسیم می کند. ب) نهی از ظلم و سکوت در برابر آن

سکوت در برابر ظلم و عدم یاری مظلوم، خود نوعی همدستی با ظالم محسوب می شود و در روایات به شدت مذمت شده است. امام علی می فرماید: «کونوا لِلظَّالِمِ خَصْمًا وَلِلْمَظْلُومِ عَوْنًا» دشمن ظالم و یاور مظلوم باشید.

مذاکره، برای مقاومت یا تسلیم؟!

برخی تحلیلگران یا سیاستمداران در قالب یک «میانروی ظاهری» تلاش می کنند دوگانه روشن «مقاومت - سازش» را به یک سه گانه «مقاومت - مذاکره - سازش» تبدیل کنند، تا چنین القا شود که مذاکره یک مسیر مستقل و مجزا از منطق مقاومت یا سازش است؛ اما در منطق راهبردی و از منظر فقه سیاسی اسلام، مذاکره ذاتاً مشروعیت آن وابسته به چارچوبی است که در آن انجام می گیرد.

مذاکره ای از دیدگاه اسلام مورد پذیرش است که گفت و گو با طرف مقابل، بدون زیر پا گذاشتن خطوط قرمز، ارزش ها و مصالح بنیادی امت اسلامی انجام شود. این گونه مذاکرات ابزاری برای مدیریت بحران، خرید زمان، یا کاهش تهدیدات با حفظ عزت و اقتدار ملی است. مانند مذاکره در صلح حدیبیه در دوره پیامبر(ص) که با وجود بندهای ظاهراً نابرابر، منجر به تقویت جبهه مسلمانان و جذب قبایل مختلف به اسلام شد.

تحریف واقعیت شروع جنگ تحمیلی

شبهه

برخی، شعار صدور انقلاب را عامل تحریک صدام و حمله به کشورمان دانسته و با استناد به برخی سخنان حضرت امام، آن را دخالت در امور داخلی عراق برشمرده و کشور ما را مقصر در شروع جنگ می اندانند.

چنین نگاهی بدون توجه به رویدادهای پیش از شروع جنگ تحمیلی، مستندات و مدارک و تحرکات رژیم بعثت در صدد سفیدشویی صدام و متهم کردن کشورمان است. این تهاجم، نقشه ای از پیش طراحی شده بود که در راستای اهداف جاه طلبانه صدام و با حمایت و کمک اربابانش با هدف مقابله با انقلاب اسلامی راه افتاد و زمانی که هیچ سخنی از جانب حضرت امام خمینی(ره) در زمینه صدور انقلاب و امثال اینها بیان نشده بود، رژیم بعثت تحرکات گسترده ای را برای زمینه چینی جنگ آغاز کرده بود.

جنگ شناختی، چيستی و چگونگی

آنچه زندگی انسان ها را هم در بطن مدیریت می کند و حرکت می دهد «اراده های انسان ها» است. اگر بخواهیم عبار کسی را بیستجیم، باید ببینیم اراده های او به چه چیزهایی تعلق می گیرد و چه مقدار برای رسیدن به آنها استوار است و چه چیزهایی در اراده او تأثیر می گذارند.

نزاع خیر و شر و حق و باطل، در تاریخ زندگی انسان ها، مقابله اراده ها بوده است؛ اراده کسانی که «خودمحور و لذت محور» هستند و نفع و ضرر دیگران برای آنها اهمیتی ندارد، با اراده کسانی که به دنبال «خیر جمعی و خیر پایدار» در همه مراتب نیازهای فردی و اجتماعی هستند. در بستر دینی و ایمانی، تعیین مصادیق خیر جمعی و خیر پایدار، توسط خداوند انجام می شود و اراده های انسان ها را جهت می دهد.

مقاومت، آری؛ سازش، نه

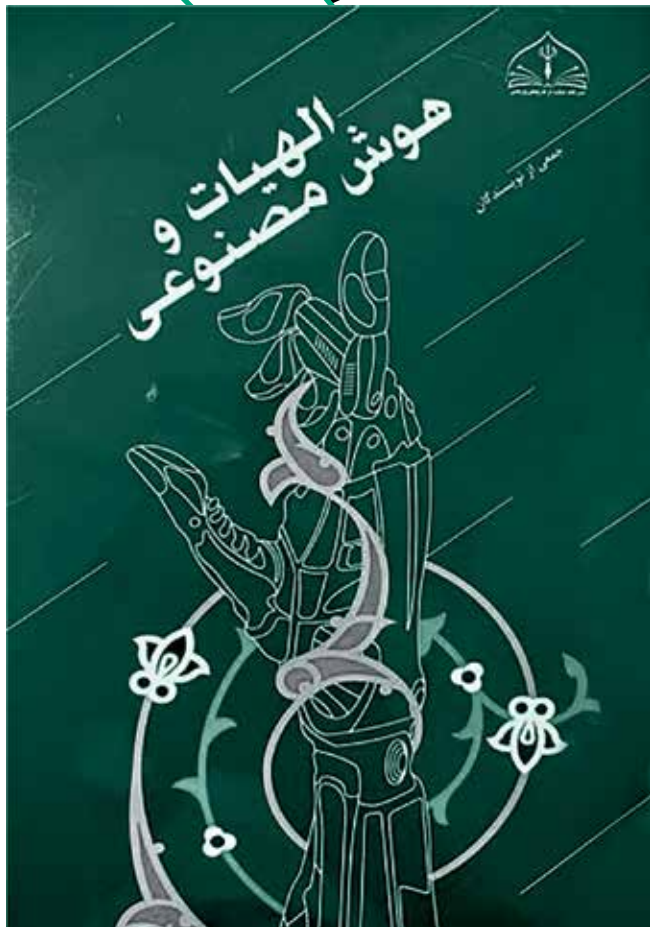
محیط بین الملل، فضایی سیال، پویا و غیرقابل پیش بینی است. «رناليسم سیاسی»، به عنوان یکی از برجسته ترین نظریه های روابط بین الملل، بر این واقعیت تأکید دارد که دولت ها همواره در حال انطباق با تحولات و تغییرات محیطی هستند. در این صورت راهبردها و تاکتیک های دفاعی - امنیتی یک کشور، باید متناسب با تحولات و رویدادهای جهانی، منطقه ای و داخلی بازنگری و بهینه شوند تا اثربخشی خود را حفظ کنند. به طور مثال، محور مقاومت در مواجهه با رژیم صهیونیستی، از جنگ های کلاسیک به الگوی جنگ ترکیبی و جنگ سایبری تغییر مسیر داده است. این پویایی که به شکل سرمایه گذاری در فناوری، آموزش و شبکه سازی منطقه ای و دیگر تاکتیک های امنیتی نمود دارد، تنها ذیل مقاومت - نه سازش - تعریف می شود؛ زیرا مشکل اصلی اینجاست که سازش وابستگی ایجاد می کند و ظرفیت تغییر تاکتیک را محدود می سازد.

گفت و گویی میان عقل، ایمان و آینده انسان

در عصری که هوش مصنوعی (AI) دیگر یک اصطلاح علمی - تخیلی نیست، بلکه واقعیتی روزمره است که از تشخیص چهره در گوشی های همراه تا تصمیم گیری های پزشکی و نظامی گسترده شده، سوالات بنیادینی پیش می آید؛ مثلاً آیا ماشین می تواند ذهن داشته باشد؟ آیا می تواند آگاه باشد؟ آیا مسئولیت اخلاقی دارد؟ و مهم تر از همه، آیا این فناوری با باورهای دینی و الهیاتی ما - به ویژه در چارچوب اسلام - سازگار است یا در تضاد؟ کتاب «الهیات هوش مصنوعی» که برگرفته از نشست های تخصصی برگزار شده توسط «مرکز مطالعات و پاسخ گویی به شبهات حوزه های علمیه» است به همین نقطه تلاقی حساس و حیاتی پرداخته است. این اثر، مجموعه ای از گفتگوهای عمیق، چالشی و روشنگر است که ذهن خواننده را از دل تعاریف فنی هوش مصنوعی به قلب مباحث فلسفی، اخلاقی و کلامی هدایت می کند.

روشنفکرانه غیرمسلح

در سال های اخیر، مباحث متعددی پیرامون وضعیت دینداری در ایران و عوامل مؤثر بر تحولات آن مطرح شده است. در این میان، برخی تحلیل ها، انگشت اتهام را مستقیماً به سوی نهاد روحانیت نشانه رفته و آن را مسبب اصلی افول دینداری می دانند. این رویکرد، هرچند ممکن است حاوی نکات قابل تأملی باشد، اما از منظر علمی و روش شناختی دچار کاستی های جدی است که در ادامه به تفصیل مورد بررسی قرار می گیرد.

یکی از ضعف های عمده در برخی تحلیل ها، تقلیل گرایی جامعه شناختی است. پیچیدگی پدیده دینداری و عوامل مؤثر بر آن، اجتناب ناپذیر است. عواملی نظیر جنگ روانی سازمان یافته دشمن، تحریک های فرهنگی، تأثیر شبکه های ماهواره ای و جهانی شدن سبک زندگی، همگی در کنار سایر مسائل داخلی، بر تحولات دینداری در ایران تأثیرگذار هستند. با این حال، برخی تحلیل ها، تمامی این عوامل را صرفاً به «عملکرد روحانیت» تقلیل می دهند. این نگاه، غفلت آشکار از داده های میدانی است.